

LOTEGÜM

Loodusteaduslik kirjaoskus gümnaasiumi lõpetajate karjäärivaliku mõjutajana

2009 – 2014

Prof. Miia Rannikmäe
doktorant Regina Soobard

LOTEGÜM EESMÄRGID

- Töötada välja instrumendid gümnaasiumiõpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse hindamiseks ning hinnata nende abil õpilaste LK taset.
- Kirjeldada loodusteadusliku kirjaoskuse kujunemise protsessi dünaamikat gümnaasiumis longituuduuringu abil ja leida faktorid, mis mõjutavad seda protsessi.
- Määratleda LK tasemete ja kõrgkoolis või tööturul vajaminevate kompetentsuste vastavus, uurides mõjukate ühiskondlike huvigruppide (teadlased, poliitikud, ettevõtjad) arvamusiteadmistepõhises ühiskonnas vajalikest kompetentsustest.
- Empiirilise andmestiku põhjal töötada välja ettepanekud loodusteaduslike ainete õppekavade ning õppemeetodite täiustamiseks üldhariduskoolis.

LOTEGÜM VALIM

- Koostati representatiivne kihtvalim (regionaalsus, 2010. a. riigieksamite tulemuste keskmine, õpilaste arv koolis).
- Kokku osales uuringus 44 kooli.

- **10. klassis*** viidi uuring läbi 2011.a sügisel (N=2216);
- 11. klassis viidi uuring läbi 2012.a kevadel (N=1821);
- **12. klassis*** viidi läbi 2013.a (N=2010).

* longituuduuring, samad õpilased

LOTEGÜM UURINGUINSTRUMENT

3-osaline kompleksinstrument (reaalelulistel stsenaariumitel põhinev):

1. Kognitiivne test (loodusteaduslike mõistete ja teooriate tundmine, interdistsiplinaarsete teadmiste kasutamine, probleemi lahendamine, otsuse tegemine, teaduse olemuse mõistmine).
2. Hinnangu andmine oma teadmistele ja oskustele.
3. Arvutipõhine Cmap test.

LOTEGÜM TULEMUSED

- Gümnaasiumiõpilaste oskus ainealaseid teadmisi reprodutseerida on õppeaine-spetsiifiline (kõrgeim bioloogias, madalaim keemias), olulisi erinevusi 10. ja 11. klassi õpilaste oskuste vahel ei esine, olulisi erinevusi ei ole ka erinevatesse eksamitulemuste gruppidesse kuuluvate koolide õpilaste vahel.
- Võib järeldada, et traditsiooniliselt on loodusteaduslike õppeainete õpetamisel rõhuasetus reprodutseeritavate teadmiste (tundides õpetatud kontekstis) hindamisel.

LOTEGÜM TULEMUSED

- 10. ja 11. klassi õpilaste kõrgemat järku kognitiivsed oskused on samal tasemel: vaid neljandik õpilasi on omandanud oskuse lahendada loodusteadusliku sisuga probleeme, interdistsiplinaarsete teadmiste kasutamisel on probleeme enam kui pooltel õpilastel, otsuse tegemise oskuse on omandanud vaid kümnendik õpilastest.
- Seegi viitab asjaolule, et õpetamisel ei ole rõhuasetus mitte kompetentsuste kujundamisel nagu uus õppekava sätestab, vaid endiselt domineerib lõpueksamiteks õpetamine.

LOTEGÜM TULEMUSED

- Teaduse olemuse mõistmisel erinevust 10. ja 11. klassi õpilaste vahel ei täheldatud, mis viitab vähesele tähelepanu pööramisele eelnimetatud teemaatikale.
- Ilmnesid probleemid teaduslike teadmiste (füüsika, bioloogia) rakendamisel pseudoteaduslike situatsioonide identifitseerimisel ja teooria/seaduse eritamisel.

LOTEGÜM TULEMUSED

Näited	Klass	Eksamigrupid											
		I			II			III			IV		
		1 (%)	2 (%)	3 (%)	1 (%)	2 (%)	3 (%)	1 (%)	2 (%)	3 (%)	1 (%)	2 (%)	3 (%)
Loodusteaduslik u sisuga probleemide lahendamine	10	17,5	58,3	24,2	25,9	62,8	11,3	31,3	58,1	10,6	35,0	54,5	10,5
	11	13,4	62,9	23,7	26,0	55,1	18,9	30,9	49,4	19,8	38,3	50,4	11,3
Otsuse tegemine koos põhjendusega	10	45,3	45,6	9,1	57,6	38,0	4,4	57,6	37,3	5,1	58,9	37,1	4,0
	11	47,4	43,3	9,3	56,6	37,0	6,4	56,4	39,5	4,1	53,0	42,2	4,8
Uurimuslikud oskused	10	38,7	30,8	30,5	43,8	34,3	21,9	45,6	31,4	23,0	43,5	36,0	20,5
	11	33,3	32,9	33,8	44,1	31,7	24,2	44,1	31,7	24,2	51,3	29,7	19,0
Interdistsipli- naarsete teadmiste kasutamine	10	72,5	11,5	16,0	83,9	7,7	8,4	80,1	13,6	6,4	86,6	7,3	6,2
	11	71,1	11,9	17,0	82,7	9,1	8,3	81,9	12,3	5,8	85,2	9,1	5,7
Ainealaste teadmiste reprodutseeri- mine	10	18,1	2,1	79,8	25,5	2,2	72,3	24,5	4,7	70,8	27,6	2,6	69,8
	11	14,4	3,6	82,0	24,1	4,2	71,7	25,1	4,9	70,0	25,2	5,7	69,1

LOTEGÜM TULEMUSED

- Nii 10 kui 11 klassis on:
  - õpilaste hinnangul nende oskused pigem madalad uurimuslike tööde läbiviimisel ja probleemide lahendamisel, mõnevõrra kõrgemalt hindavad õpilased ennast interdistsiplinaarsete teadmiste rakendamisel ja otsuste tegemisel.
  - õpilased on kriitilised hinnates oskuste kujundamist **keemia ja füüsika** tundides, vaid bioloogia ja geograafia tundides pööratakse õpilaste hinnangul tähelepanu nii probleemide lahendamisele, otsuse tegemisele kui ka uurimuslike oskuste kujundamisele.

LOTEGÜM TULEMUSED

Näited õpilaste hinnangutest oma oskustele ja teadmiste kasutamisele (Likert skaalas max 4)	Eksamigrupid							
	I		II		III		IV	
	10.kl	11.kl	10.kl	11.kl	10.kl	11.kl	10.kl	11.kl
Loodusteadusliku sisuga probleemide lahendamine	2,39 (0,72)	2,41 (0,75)	2,27 (0,71)	2,32 (0,72)	2,30 (0,70)	2,17 (0,72)	2,30 (0,70)	2,29 (0,72)
Otsuse tegemine koos põhjendusega	2,74 (0,85)	2,70 (0,83)	2,67 (0,81)	2,65 (0,82)	2,72 (0,84)	2,59 (0,86)	2,57 (0,84)	2,65 (0,87)
Uurimuslikud oskused	2,44 (0,63)	2,54 (0,69)	2,42 (0,63)	2,45 (0,65)	2,29 (0,59)	2,39 (0,67)	2,32 (0,63)	2,32 (0,67)
Interdistsiplinaarsete teadmiste kasutamine	2,61 (0,75)	2,61 (0,76)	2,54 (0,74)	2,49 (0,73)	2,59 (0,72)	2,42 (0,76)	2,55 (0,75)	2,47 (0,75)

DELPHI METOODIKAL PÕHINEV KÜSITLUS:

Ühiskonna arvamusliidrite (poliitikud, teadlased, ettevõtjad, haridusteadlased) hinnang:

- Oluline: oskus tööalaselt rakendada loodusteaduslikke teadmisi komplektsete probleemide lahendamisel.
- Vajakajäämised: loovuse ja tööelus vajaminevate isikuomaduste arendamine.
- Vastuolu õppekavas sätestatud oskuste ja nende kujundamises (realiseeritavus).

Grupp	Õpilased (N=34) (SD)	Õpetajad (N=32) (SD)	Teadlased (N=30) (SD)	Tööandjad (N=25) (SD)
LTK komponent				
Ainealased teadmised				
tähtsus	4,68 (0,84)	4,59 (0,97)	4,90 (0,87)	4,18 (0,90)
realiseeritus	4,65 (0,95)	3,53 (1,13)	3,40 (0,88)	3,77 (0,44)
Akadeemilised oskused				
tähtsus	5,35 (0,88)	4,88 (0,74)	5,27 (0,56)	5,08 (0,57)
realiseeritus	4,00 (0,95)	3,24 (0,74)	2,98 (0,76)	2,99 (0,64)
Kommunikatsioonioskused				
tähtsus	5,38 (0,74)	4,86 (1,30)	4,85 (0,83)	5,17 (0,67)
realiseeritus	4,12 (1,15)	3,57 (1,05)	3,01 (0,82)	3,28 (0,82)
Loovus				
tähtsus	4,97 (0,90)	4,74 (1,09)	4,76 (0,81)	4,95 (0,68)
realiseeritus	3,18 (1,27)	3,48 (1,08)	2,65 (0,80)	2,94 (0,85)
Isikuomadused				
tähtsus	5,21 (1,04)	4,80 (1,21)	5,12 (0,67)	5,26 (0,57)
realiseeritus	3,41 (1,31)	3,37 (1,06)	2,97 (0,71)	3,20 (0,72)

KARJÄÄR

Väited	Kokku		Klass			
	Nõustun %	Ei nõustu %	10		11	
			Nõustun %	Ei nõustu %	Nõustun %	Ei nõustu %
Õppimine loodusteaduste erialadel	26.4	73.6	26.7	73.3	26.1	73.9
Töötamine loodusteadustega seotud erialadel	23.2	76.8	23.6	76.4	22.7	77.3
Loodusainete tunnid tutvustavad loodusteadustega seotud erialasid	37.8	62.2	39.0	61.0	36.4	63.6
Soovin töökohta, mis on seotud probleemide lahendamisega	29.3	70.7	29.8	70.2	28.9	71.1
Soovin töökohta, mis on seotud loova mõtlemisega	75.2	24.8	74.8	25.2	75.7	24.3
Soovin töökohta, mis on seotud otsuste tegemisega	76.8	23.2	76.6	23.4	77.0	23.0
Soovin tulevikus töötada järgmises valdkonnas						
• meditsiin	24.8	75.2	25.9	74.1	23.6	76.4
• sotsiaalvaldkond (majandus, õigusteadus)	57.3	42.7	59.8	40.2	54.3	45.7
• loodusvaldkonnas (keemia, bioloogia, füüsika, geograafia)	26.3	73.7	26.9	73.1	25.7	74.3
• inseneri- ja tehnoloogiavaldkond	44.2	55.8	45.9	54.1	42.2	57.8

LK KUJUNEMISE PROTSESS GÜMNAASIUMIS

LK tasemete 4 komponenti:

- loodusteaduslike oskuste kategooria,
- teadusfilosoofiline kategooria,
- analüütiline kategooria,
- suhtumise kategooria.

Gümnaasiumi jooksul õpilaste LK tase muutub minimaalselt, pigem on paigalseis.

Enamus õpilaste tulemused jäävad alla 50 % maksimaalselt saavutatavast punktidest.

12 klass

Madal

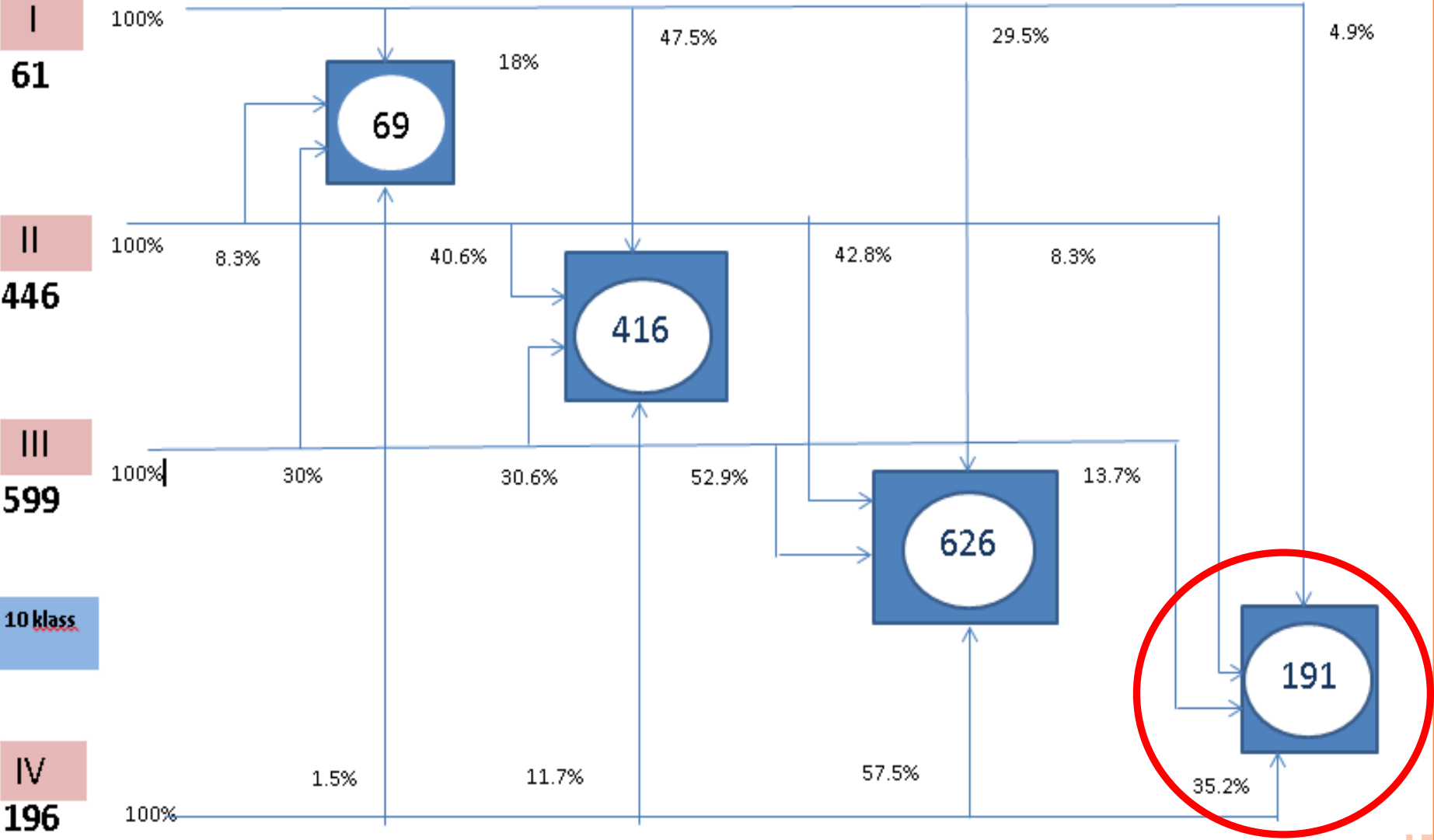
I

II

III

IV

Körge

I
61

II
446

III
599

10 klass

IV
196

LOTEGÜM MEESKOND

Miia Rannikmäe,
professor;
Jack Holbrook, professor;
Priit Reiska, professor;
Anne Laius, teadur;
Klaara Kask, teadur;
Katrín Vaino, teadur;
Regina Soobard, doktorant;
Ana Valdmann, doktorant;
Erkki Tempel, doktorant;
Aarne Rannikmäe,
doktorant
Moonika Teppo, doktorant;
Aveliis Post, doktorant;

Kerti Ait doktorant,
Inga Ploomipuu, doktorant,
Sheila Oyao, järeldoktorant;
Bulent Cavas, järeldoktorant;
Rain Mikser, vanemteadur;
Reimo Rivis, vanemteadur;
Katrín Soika, doktorant;
Imbi Henno, doktorant;
Kai Rohtla, doktorant;
Indrek Kaldo, doktorant,
Aet Möllits, magistrant

